وزارت کشور
سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

بسمه تعالی

"دفاع مقدس به گردن کشور ما حق حیات دارد"

مقام معظم رهبری

شماره: ۳۵۵۲۴
تاریخ: ۱۴۰۲/۰۷/۰۵
پیوست: دارد

معاونین محترم هماهنگی امور عمرانی استانداری های کشور

موضوع: اهم مسائل و ضوابط ملاک عمل در حوزه آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداریهای کشور

با سلام و احترام؛

بدین‌وسیله **ضمن تبریک روز آتش‌نشانی و ایمنی (۷ مهر)** به اطلاع می‌رساند؛ کاهش آمار حوادث شهری نیازمند برنامه‌ریزی برای ایجاد محیط‌های شهری ایمن مبتنی بر ایجاد فضاها و بناها و تأسیسات شهری مقاوم و ایمن و همچنین ارتقای سطح آگاهی شهروندان برای مشارکت در این زمینه است. در این خصوص وزارت کشور و سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور به‌عنوان متولی و پشتیبان آتش‌نشانان، همواره می‌کوشد تا زمینه ارتقاء سطح دانش و توان عملیاتی همچنین زمینه‌سازی برای تأمین ایمنی و سلامت آتش‌نشانان و رفاه و آسایش آنان را فراهم سازد. در این خصوص اقدامات مهمی در طی سال‌های اخیر درزمینه توسعه ایمنی شهری، تقویت توان عملیاتی وامدادی همچنین تدوین ضوابط و مقررات ملاک عمل در حوزه آتش‌نشانی و خدمات ایمنی از سوی وزارت کشور و سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در تعامل و همکاری مناسب با سایر دستگاه ها از جمله شهرداری‌ها صورت گرفته است که می‌توان به ابلاغ قانون و آئین‌نامه‌های ذیل مدیریت بحران کشور با رویکرد پیشگیری از وقوع حوادث همچنین تأمین و توزیع ماشین‌آلات و تجهیزات مدرن از جمله خودروهای نردبان دار آتش‌نشانی، پیگیری مطالبات حقوقی و معیشتی آنان، برنامه‌ریزی برای برگزاری دوره های آموزشی تخصصی و مسابقات عملیاتی ورزشی و اعزام تیم آتش نشانان به مسابقات جهانی آتش نشانان، اشاره داشت.

از سوی دیگر **تحلیل گزارش‌های دریافتی از سازمان‌ها و واحدهای آتش‌نشانی شهرداری‌های کشور در حوزه عملیات اعزامی نشان‌دهنده مؤثر بودن تمهیدات صورت گرفته درزمینه پیشگیری از وقوع حوادث در طی سال‌های گذشته داشته به‌گونه‌ای که وقوع حوادث آتش‌سوزی در کاربری‌های مسکونی در اکثر شهرهای کشور نرخ کاهشی داشته است.** برعکس آتش‌سوزی در برخی از کاربری‌ها ازجمله؛ فضای سبز، ضایعات، اماکن صنعتی و کارگاهی همچنین حوادث امدادی مربوط به نقص فنی در آسانسورها، تصادفات ترافیکی و حوادث مربوط به حیوانات، همچنان آمار بالاتری نسبت به سایر بخش‌ها دارد. روند کاهشی وقوع حوادث در برخی از کاربری‌ها نشان‌دهنده اهمیت توجه به مسائل ایمنی و نقش مهم و مؤثر مجموعه مدیریت شهری در پیشگیری و کاهش اثرات حوادث و سوانح شهری است. در این راستا و به‌منظور مرتفع نمودن کاستی‌ها و ارتقای سطح ایمنی شهرها ضمن ارائه گزارش تحلیلی از مهم‌ترین مسائل مرتبط با حوزه آتش‌نشانی و ایمنی در شهرهای کشور، اقدامات و برنامه‌های دارای اولویت که برگرفته از قوانین و ضوابط مرتبط با آتش نشانی است، به‌منظور اجرا در شهرداری‌های آن استان ابلاغ می‌گردد. شایان‌ذکر است تحقق این امر مهم نیازمند تدوین برنامه‌های اجرایی مناسب، توسعه استفاده از فناوری‌های نوین و دانش‌بنیان در حوزه آتش‌نشانی و خدمات ایمنی و در نظر گرفتن نقش و مشارکت کلیه ذی نفعان ازجمله شهروندان است.

الف–مهم‌ترین مسائل و مشکلات حوزه آتش‌نشانی و خدمات ایمنی

- **کمبود ماشین‌آلات و تجهیزات آتش‌نشانی** که ازجمله مشکلات و نیازهای اکثر شهرهای کشور است.
- **جابجایی و استفاده غیرتخصصی از نیروهای آتش‌نشانی** همچنین **عدم رعایت شرایط احراز برای انتخاب رئیس سازمان** منجر به بروز مشکلاتی در سازمان‌ها و واحدهای آتش‌نشانی در شهرها خواهد شد؛
- **استفاده غیرمجاز از خودروهای آتش‌نشانی در امور غیرتخصصی** همچنین جابجایی و فروش خودرو و تجهیزات آتش‌نشانی تخصیص‌یافته از سوی این سازمان، که توان عملیاتی آتش‌نشانی را پایین خواهد آورد؛

- **کمبود نیروی متخصص آتش‌نشان، انتقال نیروی آتش‌نشان** به سایر واحدها همچنین انجام مأموریت با تعداد آتش‌نشان محدود که مشکلاتی را در انجام عملیات مؤثر ایجاد خواهد نمود؛
- **اعزام تیم‌های عملیاتی آتش‌نشانی شهری به مأموریت‌های خارج از حوزه تخصصی** و محدوده خدمات شهری (مراکز صنعتی، روستاها، جاده و ...) که این موضوع با توجه به محدودیت‌های تجهیزات و نیروی انسانی در شهرها، می‌تواند موجب اخلال در ارائه خدمات امدادی در سطح شهرها شود؛
- **عدم پیش‌بینی و تأمین اعتبارات مناسب از محل اعتبارات مدیریت بحران** استان و شهرستان برای شهرداری‌ها؛
- موضوعاتی از قبیل؛ **عدم استفاده از تجهیزات حفاظت فردی استاندارد، پایین بودن دانش تخصصی و آمادگی جسمانی آتش‌نشانان و امدادگران** ازجمله عوامل مصدومیت و معلولیت آنان در مأموریت‌های اعزامی است؛
- **عدم نصب و بهره‌برداری مناسب از شیرهای هیدرانت آتش‌نشانی** در سطح شهرها موجب بروز مشکلاتی در تأمین آب آتش‌نشانی در سطح شهر ازجمله بافت قدیم، مراکز تجاری و صنعتی خواهد شد؛
- **عدم حضور مؤثر تیم‌های عملیاتی آتش‌نشانان در پاسخ به حوادث و سوانح** ضمن بروز خسارات جانی و مالی نارضایتی شهروندان را به همراه خواهد داشت.
- **عدم نظارت مناسب بر اجرای مقررات ملی ساختمان در حوزه ایمنی و آتش‌نشانی** ازجمله؛ مبحث سوم و آئین‌نامه‌های مربوطه منجر به افزایش تعداد ساختمان‌های ناایمن در شهرها خواهد شد؛

ب – اقدامات و برنامه‌های اجرایی دارای اولویت

- **تأمین بخشی از نیازهای ماشین‌آلات و تجهیزات آتش‌نشانی در برنامه سالانه این سازمان قرار دارد که طی سال‌های گذشته با هماهنگی استانداری‌ها واگذارشده است و در سال‌های آتی نیز بعد از تأمین اعتبار و خرید در قالب سهمیه‌های استانی تخصیص و اعلام خواهد شد.** از سوی دیگر ارائه مناسب خدمات آتش‌نشانی و ایمنی و اتخاذ تمهیدات لازم در این خصوص به‌عنوان یک سیاست اجرایی برای شهرداری‌ها ضروری است و مطابق بخشنامه بودجه، شهرداری مکلف است؛ پیش‌بینی لازم را برای تأمین منابع موردنیاز در اجرای بند ۱۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری اتخاذ نماید. در این خصوص **شهرداری موظف است در تنظیم لایحه بودجه سالانه خود با در نظر گرفتن حدود مالی بند الف ذیل ماده ۴ آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها، حداکثر به میزان ۵٪ (پنج درصد) بودجه را جهت هزینه کرد در ردیف حوادث پیش‌بینی نمایند.**
- با عنایت به **لزوم بهره‌گیری از افراد متخصص واجد شرایط در پست ریاست سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی** لازم است کلیه شهرداران مطابق شرایط احراز ابلاغی طی نامه شماره ۹۱۷۱۱ مورخ ۱۳۹۵/۷/۱۸ وزیر محترم کشور افرادی را به‌عنوان رئیس سازمان های مذکور انتخاب نمایند که دارای مدرک تحصیلی کارشناسی یا بالاتر دریکی از رشته‌های تحصیلی؛ ایمنی و آتش‌نشانی، مدیریت بحران، حفاظت و بهداشت‌کار، مدیریت عملیات و نجات و مدیریت امداد و سوانح با حداقل ۵ سال سابقه کار اجرایی مرتبط که سه سال آن سابقه مدیریتی در حوزه ایمنی و آتش‌نشانی و مدیریت بحران باشد و یا دارای مدرک تحصیلی کارشناسی یا بالاتر دریکی از رشته‌های تحصیلی؛ بهداشت حرفه‌ای، HSE، شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری با حداقل ۵ سال سابقه مدیریتی در حوزه ایمنی، آتش‌نشانی و مدیریت بحران، باشند. همچنین **با توجه به اهمیت جایگاه معاونت/ مدیر عملیات آتش‌نشانی در مدیریت و فرماندهی مؤثر حوادث و سوانح، لذا ضرورت دارد از افراد دارای؛ تحصیلات مرتبط، سابقه و تجارب مناسب در این پست استفاده شود.**
- از ورود نیروهای بخش‌های دیگر شهرداری‌ها و یا سازمان‌های دیگر که فاقد شرایط سنی، تحصیلی و جسمانی مناسب برای آتش‌نشانی می‌باشند به واحدهای آتش‌نشانی جلوگیری شود. لازم به ذکر است موضوع تأمین نیروی انسانی آتش‌نشانی (حداقل سه نفر برای هر تیم عملیاتی) ازجمله الزامات فعال‌سازی ایستگاه‌های آتش‌نشانی است. ضرورت دارد **ضمن هماهنگی لازم با دفتر نوسازی، تحول اداری و توسعه خدمات الکترونیکی این سازمان، اقدام لازم برای جذب و به‌کارگیری نیروی آتش‌نشان آموزش‌دیده و متخصص صورت پذیرد.**

- **پرداخت به‌موقع و کامل حقوق کارکنان آتش‌نشانی همچنین پرداخت حق بیمه و سایر مزایایی قانونی مربوطه در اولویت قرار گیرد.**
- کلیه نیروهای آتش‌نشانی باید **ملبس به لباس و درجات آتش‌نشانی برابر دستورالعمل و شرایط احراز ابلاغی** بوده و به‌منظور ایجاد انگیزه و با توجه به فراگیر شدن درجات و سلسله‌مراتب فرماندهی در سراسر کشور در فرماندهی عملیات از درجات آتش‌نشانی، استفاده شود.
- ترتیبی اتخاذ گردد تا **موضوع ارتقای سطح دانش تخصصی آتش‌نشانان** برابر نظام‌نامه آموزشی ابلاغی این سازمان مدنظر قرار گیرد. همچنین درزمینه ارتقای آمادگی جسمانی آتش‌نشانان ضمن استفاده از اماکن ورزشی شهرداری، ساعاتی از شبانه‌روز به برنامه‌های ورزشی آتش‌نشانان اختصاص یابد. **همچنین "مانورهای آمادگی نیروهای عملیاتی وامدادی"** با مشارکت و حضور تمامی دستگاه‌های امدادی و عملیاتی در سطح شهرستان‌های آن استان به‌صورت فصلی برنامه‌ریزی و برگزار شود.
- **از هرگونه استفاده غیرتخصصی از نیروها، خودرو و تجهیزات آتش‌نشانی در امور غیر مرتبط با آتش‌نشانی خودداری گردد** و با توجه به تنوع حوادث در شهرداری‌های بزرگ و متوسط، برنامه‌ریزی لازم برای تشکیل گروه‌های تخصصی آموزش‌دیده برای اعزام به حوادث خاص صورت پذیرد.
- بر اساس مفاد قانون شهرداری **مسئولیت شهرداری‌ها صرفاً برای انجام وظایف تعیین‌شده در محدوده و حریم شهرها** است و ازنظر فنی نیز امکان حضور مؤثر برای اطفای آتش‌سوزی در خارج از محدوده تعیین‌شده ازجمله در حوادث شهرک‌های صنعتی، روستاهای دورافتاده و ... به دلیل دوری از ایستگاه‌های آتش‌نشانی میسر نیست. در این خصوص ضروری است برنامه‌ریزی و اقدام لازم برای ساخت و تجهیز ایستگاه‌های آتش‌نشانی شهری و روستایی برای پوشش حوادث ترافیکی در محدوده و حریم شهرهای آن استان و همکاری لازم برای ارائه آموزش‌های تخصصی سایر نیروهای امدادی (هلال‌احمر، اورژانس و ...)، صورت پذیرد. همچنین با توجه به شرایط خاص مراکز صنعتی و نحوه مدیریت حوادث و سوانح در این مراکز ضرورت دارد نظام HSE در کلیه شهرک‌های صنعتی پیاده‌سازی شود همچنین زیرساخت‌های مناسب آتش‌نشانی در دستور متولیان امر قرار گیرد.
- با توجه به تکالیف و مسئولیت‌های تعیین‌شده در قانون مدیریت بحران کشور برای ستادهای مدیریت بحران استان و شهرستان ضرورت دارد؛ **ادارات کل مدیریت بحران استانداری‌های کشور به‌صورت جدی موضوع ارتقای سطح ایمنی و آتش‌نشانی در مراکز خاص مانند؛ فرودگاه‌ها، پالایشگاه‌ها، بنادر، منابع طبیعی و جنگل‌ها، گمرک، پایانه‌های راه‌آهن، مناطق آزاد تجاری، شهرک‌های صنعتی و ... در دستور کار قرار داده و اقدامات اجرایی لازم برای راه‌اندازی ایستگاه آتش‌نشانی در این مراکز از طریق دستگاه متولی مربوطه صورت پذیرد.**
- مطابق مفاد قانون مدیریت بحران کشور در مواقع بحران به تشخیص، مسئولیت و دستور فرماندار و استاندار به‌عنوان رئیس ستاد مدیریت شهرستان و استان، شهرداریها نیز مشابه سایر دستگاه‌های اجرایی، به‌عنوان پشتیبان موظف به ارائه خدمات مطابق وظایف تعیین‌شده می‌باشند و **در صورت استفاده از توان عملیاتی شهرداری‌ها و سازمان‌های تابعه در مدیریت شرایط اضطراری و بحران، ضرورت دارد هزینه‌های تحمیل‌شده از محل اعتبارات پیش‌بینی‌شده در فصل چهارم قانون مدیریت بحران کشور تأمین گردد.**
- **هماهنگی لازم از طریق استانداری با شرکت آب و فاضلاب استان** به‌منظور مساعدت و همکاری با سازمان‌ها و واحدهای آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداریهای آن استان برای نصب و بهره‌برداری از شیرهای هیدرانت آتش‌نشانی انجام پذیرد. با توجه به اهمیت موضوع همچنین مسئولیت‌های مختلف طرفین (شرکت‌های آب و فاضلاب شهری و شهرداری) در تأمین و بهره‌برداری از آب آتش‌نشانی ضرورت دارد به نحوی مدیریت شود تا ضمن پوشش سراسر شهرها از شبکه آب آتش‌نشانی هزینه‌های مربوطه به‌صورت رایگان و یا قیمت تمام‌شده عملیات، وصول گردد.
- با توجه به تنش آبی در اکثر شهرهای کشور ضرورت دارد موضوع **استفاده از فنّاوری‌های نوین و دانش‌بنیان درزمینه خودروها و تجهیزات آتش‌نشانی** به‌منظور کاهش مصرف آب و بهره‌وری بالای مواد اطفایی مدنظر قرار گیرد.

وزارت کشور

سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

شماره: ۳۵۵۲۴

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۷/۰۵

پیوست: دارد

- برنامه‌ریزی مناسب برای همکاری سازمان‌های آتش‌نشانی شهرداری در **طرح پایش ایمنی ساختمان‌ها و اماکن مهم شهری** متناسب با شرح وظایف قانونی (موضوع ابلاغیه شماره ۶۶۸۵۷ مورخ ۱۴۰۱/۴/۸ وزیر محترم کشور) صورت پذیرد. شایان‌ذکر است در راستای تحقق این امر ضرورت دارد از ظرفیت‌های قانونی ایجادشده در مصوبه شماره ۱۲۳۲۷۲/ ت ۵۱۰۲۴ هـ مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۱۸ هیئت محترم وزیران پیرامون سند آسیب‌شناسی در بخش آتش‌نشانی و ایمنی برای نظارت بر ایمنی کارگاه‌های ناایمن همچنین تعامل و همکاری با دستگاه‌های متولی برای ارتقای سطح ایمنی در سطح شهر به شکل مناسب، استفاده شود.
- در راستای اجرای ردیف ۵ مصوبه شماره ۱۲۳۲۷۲/ ت ۵۱۰۲۴ هـ مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۱۸ هیئت محترم وزیران پیرامون سند آسیب‌شناسی در بخش آتش‌نشانی و ایمنی در خصوص الزام به رعایت ضوابط ایمنی در بهره‌برداری از کلیه تجهیزات و تأسیسات تحت مالکیت دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، شهرداری مکلف است نسبت به الزام کلیه دستگاه‌ها و نهادهای مذکور و واحدهای تابعه خود به اجرای ضوابط ایمنی و آتش‌نشانی در فضاهای عمومی اقدام نماید.
- **شهرداری مکلف است در هنگام صدور پروانه ساختمان برای کلیه اماکن مقررات ملی ساختمان به‌ویژه مبحث سوم (حفاظت ساختمان در برابر حریق) و استانداردهای مرجع ذکرشده در آن و دستورالعمل‌های ایمنی در ساختمان را به مالکان و ناظران ساختمان ابلاغ و تأییدیه رعایت موارد ابلاغی را اخذ و در پروانه ساختمان درج نماید.** لازم به ذکر است به استناد مبحث سوم مقررات ملی ساختمان (۱۳۹۵) به‌منظور کنترل رعایت الزامات این مبحث در شهرهای بزرگ و دارای سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی برای ساختمان‌های مسکونی دارای بیش از ۵ طبقه روی زمین و برای کلیه ساختمان‌های غیرمسکونی، استعلام لازم از سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداری، در دو مرحله صدور پروانه طرح و صدور گواهی پایان کار ساختمان، باید صورت گیرد.
- شهرداری مکلف است در تمامی **طرح‌های تغییر و توسعه معابر و خطوط حمل‌ونقل شهری** موضوع حداقل زمان برای دسترسی خودروها و نیروهای امدادی آتش‌نشانی را در تمام مناطق شهری مدنظر قرار داده و در صورت تأمین شرایط استاندارد نسبت اجرای طرح‌های موردنظر اقدام نمایند.
- کلیه شهرداریها و سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی موظف می‌باشند برنامه‌ریزی لازم برای **استفاده از فناوری‌های نوین و دانش‌بنیان در حوزه‌های؛ پیشگیری، آمادگی و پاسخ به حوادث و سوانح**، انجام و حمایت لازم را برای ارتقای توانمندی‌های فنی داخلی در خصوص محصولات و روش‌های نوآورانه در حوزه آتش‌نشانی و خدمات ایمنی به عمل‌آورند.
- برنامه‌ریزی لازم برای **استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی و اجتماعی شهرداری ها برای ترویج فرهنگ ایمنی و ارتقای مشارکت‌های اجتماعی شهروندان** همچنین ارتقای سطح دانش و آگاهی آنان درزمینه مسائل آتش‌نشانی و ایمنی شهری مدنظر قرار گیرد.

شایان‌ذکر است؛ نظارت عالیه بر حسن انجام مفاد مطروحه بر عهده آن معاونت محترم بوده و ضرورت دارد گزارش اقدامات به‌صورت مستمر به این سازمان ارسال شود. همچنین در صورت بروز حادثه ناشی از عدم رعایت قوانین و مقررات این ابلاغیه مسئولیت بر عهده شهرداری مربوطه است.

مهدی سلیمی

رئیس سازمان

رونوشت:

ارسال از طریق پیام استان

جناب آقای پدرام مشاور محترم وزیر و مسئول هماهنگی حوزه وزارتی برای استحضار

جناب آقای جمالی نژاد معاون محترم عمران و توسعه امور شهری و روستایی برای استحضار

جناب آقای نامی معاون محترم وزیر و رئیس سازمان مدیریت بحران کشور برای استحضار

جناب آقای انوشه معاون محترم امور شهرداری ها برای اطلاع

جناب آقای وزیری رئیس محترم مرکز مطالعات راهبردی و آموزش شهری و روستایی برای اطلاع

شهرداران محترم مراکز استان برای اطلاع و اقدام لازم

ارسال به وزارت کشور